

Maa- ja metsätalousministeriö

Asia: Metsähallituslaki

Ihmisoikeusliitto pitää tärkeänä lausua myös tällä lausuntokierroksella valmisteilla olevasta metsähallituslaista. Tässä lausunrossamme keskitymme erityisesti saamelaisten oikeuksiin ja ns. heikentämiskieltoon.

Metsähallituslaki vaikuttaa myös voimakkaasti saamelaisten oikeuksien toteutumiseen. Saamelaisten oikeudet perustuvat perustuslain 17 §:ssä turvattuun alkuperäiskansan oikeuteen ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan. Saamelainen kulttuuri on vahvasti sidoksissa ympäristöön muun muassa perinteisen poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen kautta. Kansainvälisestä oikeudesta kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen 27 artikla on myös keskeinen alkuperäiskansan oikeuksia turvaava normi.

Vielä edellisen hallituksen aikana lakiuudistukseen sisältyi säännöksiä, joissa linjattiin, että **Metsähallituksen suunnitelmat ja hankkeet eivät saa heikentää saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja**. Saamelaiskäräjillä olisi ollut oikeus myös hakea muutosta Metsähallituksen tekemiin hallintopäätöksiin.

Heikentämiskielto sinänsä on perus- ja ihmisoikeuksien yleinen oppi, joka on voimassaolevaa oikeutta Suomessa. Heikentämiskiellon kirjaaminen lakiin olisi siten askel yleisen opin jatkodifiointiin ja lainsäädännön perus- ja ihmisoikeusmyönteistä tulkintaa vahvistavaan suuntaan. **Jollei heikentämiskieltoa kirjata, se jarruttaa Suomen kansainvälistä sitoumusta turvata alkuperäiskansan oikeudet YK:n vähimmäistasolla.**

Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimus ja sitä koskeva vakiintunut oikeustapauskäytäntö linjaa, että viranomaisilla on ympäristöllisiä ihmisoikeuksia koskeva edistämisvelvoite. Tämä velvoite edellyttää, että kotimainen lainsäädäntö on linjassa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Suomi ei voi valmistella lainsäädäntöä, jolla on merkittäviä perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, ilman perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia. Tällä hetkellä laissa ei ole suoritettu lainkaan perus- ja ihmisoikeusvaikutusarviota, vaikka esityksellä on merkitystä saamelaisten oikeuksiin ja ympäristöperusoikeuden toteutumiseen. Julkisuusperiaatteen rajaaminen pois vaikuttaa ympäristöpäätöksentekoa koskevaan tiedonsaantioikeuteen, osallisuusoikeuksiin ja muutoksenhakuoikeuksiin.

Saamelaisalueen maankäyttö on suorassa yhteydessä saamelaisten oikeuteen nauttia omasta kulttuuristaan. Tämä koskee erityisesti perinteistä poronhoitoa. Saamelaisten kiinteän luontosuhteen ja alkuperäiskansa-statuksen vuoksi heidän oikeuksiensa turvaamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Saamelaisten oikeuksien turvaaminen ei aiheuta eriarvoisuutta tai ole syrjivää.

Saamelaisten oikeuksien vahvistamatta jättäminen jatkaa nykyistä oikeustilaa, joka ei ole Suomen kansainvälisten ihmisoikeuspoliittisten lupauksen kanssa linjassa. Suomi on myös saanut YK:lta useita huomautuksia, että sen tulisi pyrkiä takaamaan ILO 169 sopimuksen suojataso.

Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan:

- lakiluonnokseen tulisi palauttaa saamelaisia koskevat heikennyskielto- ja muutoksenhakuoikeudet;
- lain 39 § koskien neuvottelukuntia tulee varmistaa paliskuntien osallistumismahdollisuus;
- tuottovaateita ei tulisi kohdistaa sellaisiin luontoarvoiltaan tärkeisiin kohteisiin kuin tunturit ja meren rannat;
- jatkovalmistelussa tulee kuulla laajemmin kansalaisyhteiskunnan edustajia;
- yhtiöittämisen vaihtoehtoja tulisi edelleen selvittää ja valita vaihtoehto, joka turvaa yleiset intressit parhaalla mahdollisella tasolla.

Päivi Mattila

pääsihteeri

Reetta Toivanen

puheenjohtaja